**Ympäristöministeriö** Neuvostoraportti EU/273/2023-YM-3

Maijala Olli 17.11.2023

# Epävirallinen asunto- ja kaupunkiasioista vastaavien ministerien kokous 14.11.2023 Gijonissa

Kokous

Epävirallinen ministerikokous 14.11.2023

**EU:n epävirallisessa asunto- ja kaupunkiasioista vastaavien ministereiden kokouksessa 14.11.2023 Gijonissa keskusteltiin asumisen korkeasta hintatasosta ja kohtuuhintaisten asuntojen kasvavasta puutteesta Euroopassa sekä kansallisista kaupunkipolitiikoista ja monitasoisesta hallinnasta ja integroidusta lähestymistavasta kaupunkikehittämisessä, erityisesti Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen jatkotoimiin liittyen. Suomea kokouksessa edusti kansliapäällikkö Juhani Damski.**

**Asuntomarkkinoiden haasteisiin liittyen osallistujat korostivat riittävän asuntotuotannon merkitystä, olemassa olevan asuntokannan korjaamista ja kehittämistä, julkisesti tuetun asuntotuotannon merkitystä asuntomarkkinoiden täydentäjänä ja tarvetta kehittää sosiaalista asuntotuotantoa vastaamaan myös keskituloisempien avaintyöntekijäkotitalouksien asumisratkaisuihin. Isäntämaa esitti istunnossa esityksensä yhteiseksi julkilausumaksi liittyen asumisen edistämiseen EU-maissa. Suomi ei allekirjoittanut isäntämaan esitystä julkilausumaksi.**

**Keskustelussa kansallisista kaupunkipolitiikoista ja monitasoisesta hallinnasta tuotiin esille kaupunkien ja valtion yhteistyön merkitys, kaupunkien ensisijainen toimijarooli ja valtion tärkeä tukirooli, EU-tason yhteistyön ja välineiden merkitys, sektoripolitiikkoja yhteen tuovan integroidun lähestymistavan merkitys sekä kaupunkisuunnittelun toimintojen keskinäistä läheisyyttä painottava ote. Kokouksessa hyväksyttiin yksimielisesti yhteistyöasiakirja, joka sisältää ehdotukset Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen jatkotoimista.**

**Ensimmäinen työistunto: asuntoasiat**

Ensimmäisessä työistunnossa kuultiin Espanjan asuntoasioista vastaavan ministerin Raquel Sánchezin avauspuheenvuoro ja komission varapääjohtaja Normunds Popensin puheenvuoro sekä käytiin keskustelu siitä, mitkä ovat avaintekijöitä, joihin julkisten toimien pitäisi keskittyä, jotta vahvistettaisiin riittävää kohtuuhintaisen asumisen tarjontaa. Pyrittiin myös nostamaan kokemusten pohjalta esille onnistuneita tapaustutkimuksia tai esimerkkejä politiikoista ja toimenpiteistä, joilla on edistetty kaikille sopivan asumisen saatavuutta.

Isäntämaa esitti istunnossa esityksensä yhteiseksi julkilausumaksi liittyen asumisen edistämiseen EU-maissa (Gijon Declaration: Housing for all in sustainable, healthy and inclusive built environments).

Vaikka valtaosa deklaraation kohdista nähdään kannatettavina, Suomi ei allekirjoittanut isäntämaan esitystä julkilausumaksi. Suomen nykyisen asuntopolitiikan päätavoite on edistää asuntomarkkinoiden

toimivuutta erityisesti vapaarahoitteisen asuntomarkkinan ja asuntotuotannon kautta. Tuettu asuntotuotanto kohdistetaan aiempaa voimakkaammin pienituloisille ja erityistä tukea tarvitseville.

Keskustelussa nousi monissa jäsenmaiden puheenvuoroissa esille asuntomarkkinoiden haaste tarjota riittävästi kaikille kotitalouksille tarpeisiin vastaavia ja kustannuksiltaan kohtuuhintaisia asumisratkaisuja erityisesti suurimmilla kaupunkiseuduilla EU-alueella. Useassa puheenvuorossa korostettiin julkisesti tuetun asuntotuotannon merkitystä asuntomarkkinoiden täydentäjänä ja tarvetta kehittää sosiaalista asuntotuotantoa vastaamaan myös keskituloisten avaintyöntekijäkotitalouksien asumisratkaisuihin. Lukuisissa puheenvuoroissa tunnistettiin myös olemassa olevan asuntokannan merkitys ja tarve korjata ja kehittää sitä vastaamaan paremmin nykyisiin haasteisiin liittyen kestävyyteen ja energiatehokkuuden parantamiseen. Työistunnossa tuotiin esille halu tiivistää jäsenmaiden välisen keskustelun tiivistämistä asuntokysymyksissä, vaikka asuntopolitiikka on kansallista, jäsenmaiden vastuulle kuuluvaa politiikkaa.

Kp Damski totesi, että suurimmat haasteet asuntomarkkinoilla liittyvät kaupungistumiseen. Erityisesti suurimmat kaupunkiseudut kasvavat ja kohtaavat asuntomarkkinoiden haasteet, kohoavat asuntojen hinnat ja nousevat vuokrat. Tässä avaintekijä on riittävän asuntotuotannon turvaaminen, ja siinä erityisesti riittävä kaavoitus ja tonttitarjonta, jotka ovat kuntien vastuulla. MAL-sopimukset valtion ja seitsemän suurimman kaupunkiseudun kuntien välillä on tärkeä kumppanuuspohjainen väline. Nykyisessä hallitusohjelmassa asuntopolitiikan keskeisin tavoite on edistää asuntomarkkinoiden toimivuutta. Lähtökohtaisesti laadukasta ja kohtuullisen hintaista asumista edistetään vapaarahoitteisella asuntorakentamisella. Yhteiskunnan tukeman asuntotuotannon rooli on asuntomarkkinoita täydentävä ja suunnattu pienituloisille, vähävaraisille ja erityisryhmille. Tässä yhteydessä on hyvä tuoda esille myös Suomessa pitkään harjoitettu asunto ensin –periaate ja hallitusohjelman tavoite poistaa pitkäaikaisasunnottomuus vuoteen 2027 mennessä.

Kokouksessa nostettiin Saksan aloitteesta esille kysymys lyhytaikaisen asumisen/vuokrauksen aiheuttamista haasteista liittyen suurten kaupunkien asuntomarkkinoihin ja mahdollisuuteen säännellä sitä paikallisesti.
Belgia ilmoitti pitävänsä puheenjohtajakaudellaan epävirallisen asuntoministerikokouksen. Kokous on tarkoitus pitää 4.-5.3.2024 Liegéssä.

**Toinen työistunto: kaupunkiasiat**

Toisessa työistunnossa kuultiin Espanjan kaupunkiasioista vastaavan valtiosihteerin David Lucas Parrónin avauspuheenvuoro ja käytiin keskustelu kansallisten kaupunkipolitiikkojen onnistumisen keskeisistä elementeistä sekä monitasoisen hallinnan ja integroidun lähestymistavan edistämisestä kaupunkikehittämisessä, erityisesti Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen periaatteiden mukaisesti. Isäntämaa esitti istunnossa esityksensä yhteistyöasiakirjaksi Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen jatkotoimille.

Kokouksessa hyväksyttiin yksimielisesti yhteistyöasiakirja, joka sisältää ehdotukset Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehyksen jatkotoimista, vuonna 2021 hyväksytyn Ljubljanan sopimuksen pohjalta. Nyt hyväksytty asiakirja sisältää ehdotukset ensi vuonna käynnistettävistä uusista teemoista sekä ehdotuksen Kaupunkiagendan toimeenpanossa huomioitavien poikkileikkaavien asiakokonaisuuksien uudistamiseksi.

Keskustelussa korostettiin kaupunkien ja valtion yhteistyön merkitystä kansallisten kaupunkipolitiikkojen toteuttamisessa, ja tuotiin esille erilaisia rakenteellisia malleja, keskustelufoorumeja ja konkreettisen yhteistyön työvälineitä. Painotettiin, että paikallistaso on keskeisimmässä roolissa ja siksi alhaalta ylös –lähestymistapa on tärkeä. Valtion rooli on ennen kaikkea tukea paikallistason työtä yhteisten tavoitteiden toteuttamisessa. Välineiden osalta tuotiin usein esille EU:n tarjoamat rahoitusvälineet ja integroitua kehittämistapaa tukevat mallit, erityisesti ITI eli Integrated Territorial Investments. Lukuisissa maissa on kansallisen tason tukea paikallistason integroitujen kokonaissuunnitelmien laadintaan. Tärkeänä pidettiin myös erilaisia välineitä vahvistaa sektoritoimijoiden ja –politiikkojen yhteen tuomista sekä kansallisella että paikallisella tasolla. Kaupunkisuunnitteluun liittyen usea maa toi esille muuttuneet visiot ja tavoitteet kaupunkirakenteen funktionaalisesta eriyttämisestä kohti asumisen,

työn ja palvelujen läheisyyttä ja kestäviä liikkumismuotoja korostavaa mallia, ns. 15 minuutin kaupunkia. Tuotiin esille myös valtion välineitä tukea usein perustamisvaiheessa isoja investointeja vaativia olemassa olevan kaupunkirakenteen muutoshankkeita. Komissio painotti omassa puheenvuorossaan paikkaperustaisen lähestymistavan ja paikallisen omistajuuden merkitystä onnistumisessa. Tätä aluelähtöistä kehittämismallia edistetään erilaisilla aloitteilla, kuten Kaupunkiagenda EU:lle, Eurooppalainen kaupunkialoite EUI, pienten ja keskisuurten kaupunkien, toiminnallisten alueiden, kaupunki-maaseutu –vuorovaikutuksen ja osaajapulasta kärsivien alueiden tukeminen.

Kp Damski painotti puheenvuorossaan, että vaikka kaupunkeja kehitetään pääosin paikallisesti ja kaupunkipolitiikkaa tehdään pääosin kansallisesti, useimmat aikamme suurista haasteista, kuten ilmastonmuutos, vihreän siirtymän edistäminen ja turvallisuus, ovat paitsi kaupunkien, myös valtioiden ja EU:n haasteita, ja siksi monitasoista yhteistyötä tarvitaan. Kansallisessa kaupunkipolitiikassamme strateginen kumppanuus on kehittynyt pitkän ajan kuluessa. Siinä kaupungit ja valtio työskentelevät läheisesti yhdessä ratkaistakseen yhteisiä ongelmia. Päätavoite ei ole kehittää vain kaupunkeja vaan myös koko maata. Tällaisessa asetelmassa tärkeää on tiivis vuorovaikutus ja kommunikaatio sekä yhdenvertaisena kohtelu, jossa tunnistetaan sekä hyödyt että vastuut. Kumppanuutta toteutetaan muun muassa sopimuksilla, joista hyvänä esimerkkinä MAL-sopimukset. Välttämätön täydentävä pala kokonaisuudessa on EU-taso, jossa Kaupunkiagenda EU:lle –yhteistyökehys on vienyt yhteistyön uudelle tasolle. Kaupunkien potentiaalin vahvempi hyödyntäminen on keskeistä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi sekä kansallisella että EU-tasolla. Eurooppalaisen kaupungin arvot – tiiviys, moniulotteisuus, sekoittuneisuus, kohtuullinen koko ja turvalliset julkiset tilat – on hyödynnettävä täysimääräisesti; herkällä ja huolellisella näiden arvojen uudistamisella saamme kaupunkimme kukoistamaan.

Suomen edustajat
kansliapäällikkö Juhani Damski, YM
asuntoneuvos Tommi Laanti, YM
neuvotteleva virkamies Olli Maijala, YM